

Hundar i vård och omsorg

Vägledning till gällande regelverk

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. På begäran kan vi ta fram publikationen i ett alternativt format för personer med funktionsnedsättning. Skicka frågor om alternativa format till alternativaformat@socialstyrelsen.se.

ISBN: 978-91-7555-203-3

Artikelnummer: 2024-7-9185

Publicerad: www.socialstyrelsen.se, juli 2024

Förord

Användande av hundar inom vård- och omsorg är ett aktuellt inslag i dessa verksamheter och hundar används som en del i behandling, träning eller för social samvaro inom vård- och omsorgsverksamheter.

Syftet med den här vägledningen är att ge vårdgivare och de som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, samt ansvariga vid de företag som erbjuder hundar till vård- och omsorgsverksamheter en vägledning till det regelverk som finns då hundar används och introduceras i verksamheterna.

Vägledningen är tänkt som ett stöd för verksamheter som kommer att införa hundar eller där hundar redan har funnits i verksamheterna.

Revidering av vägledning har letts av Axana Hagggar (utredare) i samarbete med Annica Myhr Ahron (utredare) och Louise Follin Johannesson (jurist).

Vägledningen reviderades i samverkan med Arbetsmiljöverket, Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt. Tf enhetschef har varit Henrik Lysell.

Mattias Fredricson

Utveckling av hälso- och sjukvården på systemnivå

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	5
Ordförklaringar och förkortningar	8
Regelverk för kvalitet och säkerhet.....	10
Krav på systematiskt kvalitetsarbete	10
Arbetsmiljö	11
Djurskydd	12
Smittskydd.....	14
Hälsoskydd	15
Swedish Standards Institute	16
Anmälan till tillsynsmyndighet.....	17
Anmälan enligt lex Maria och lex Sarah	17
Anmälan om arbetsskada	18
Bedömning av risker	19
Allergi – ett vanligt problem	19
Smitta och smittspridning.....	20
Smittvägar	21
Fysiska skador.....	23
Hundrädsla.....	24
Annat att beakta	24
Flera myndigheter med tillsynsansvar	25
Aktuell lagstiftning.....	26
Lagar och förordningar	26
Föreskrifter	27

Sammanfattning

Hundar används inom olika typer av vård- och omsorgsverksamheter som en del i behandling, träning eller för social samvaro. Det är viktigt att ta vara på de positiva effekter som hundar kan bidra till inom vård och omsorg och angeläget att hundar används under kontrollerade former.

När hundar används är det viktigt att de verksamhetsansvariga följer de regelverk som finns och att arbetet sker enligt verksamheternas systematiska kvalitetsarbete. Det innebär bland annat att en riskanalys görs och att rutiner etableras, samt att arbetet med hundar, inkluderande positiva effekter följs upp.

Vägledning till gällande regelverk

Den här vägledningen beskriver de regelverk som gäller när hundar används inom vård- och omsorgsverksamheter. Syftet är att ge vårdgivare och de som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS samt ansvariga vid de företag som erbjuder hundar till dessa verksamheter, en vägledning till de lagar och föreskrifter som styr då hund används.

Vägledningen är främst tänkt att vara ett stöd för verksamheternas systematiska kvalitetsarbete då hundar används. Den är inte avsedd som ett direkt underlag för att ta fram kvalitets- och säkerhetsrutiner. I vägledningen finns hänvisningar till aktuell lagstiftning.

Vägledningen har tagits fram i samverkan med Arbetsmiljöverket, Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt.

Utbildning för hund och förare som ekipage

Det är olämpligt att en hund vistas okontrollerat i någon vård- eller omsorgsverksamhet, vare sig det sker regelbundet eller tillfälligt. En verksamhet som bedrivs på ett kvalitetssäkert sätt sker med ekipage, vilket innebär att hunden och dess förare tillsammans genomgått adekvat utbildning för sin uppgift. Det är också lämpligt att hundföraren har utbildning och erfarenhet inom det verksamhetsområde där ekipaget kommer att utföra sina uppgifter.

De här ekipagen har olika benämningar, det är dock samma regler som gäller oavsett vilken benämning ekipagen har.

Ansvar för säkerhet och kvalitet

En förutsättning för ett lagenligt arbete med hund inom vård och omsorg är att verksamheten följer de krav som finns när det gäller ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete inom hälso- och sjukvård och omsorg, egenkontroll enligt miljöbalken och för ett systematiskt arbetsmiljöarbete.

För att förtydliga lagstiftningens krav på ett systematiskt kvalitetsarbete finns Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Föreskrifterna är gemensamma för hälso- och sjukvård, tandvård, socialtjänst och verksamheter enligt LSS.

Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2001:1) om systematiskt arbetsmiljöarbete förtydligar kraven i arbetsmiljölagstiftningen, bl.a. ska arbetsgivaren genomföra riskbedömningar vid förändringar i verksamheten, vidta åtgärder och varje år följa upp och dokumentera det systematiska arbetsmiljöarbetet.¹

Enligt de ovan nämnda föreskrifter och allmänna råd ska den som bedriver verksamheten använda ledningssystemet för att utveckla och säkra verksamhetens kvalitet.² I ansvaret ligger att säkra kvaliteten för den enskilde likväl som för personal och andra personer som kan komma att vistas i eller besöka verksamheten. Det finns även speciella kvalitets- och säkerhetsaspekter för verksamheten utifrån hundens perspektiv, bl.a. när det gäller den plats där hunden vistas.

Det är en förutsättning att vårdgivare och de som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS har kunskap om vilka regelverk som finns när hundar används och ser till att alla som arbetar inom verksamheten följer lagstiftningens krav. Det gäller såväl kvalitet och säkerhet för den enskilde som arbetsmiljö, djur-, smitt- och hälsoskydd.

Det systematiska kvalitetsarbetet är grundläggande

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter SOSFS 2011:9 ska verksamheten utarbeta och fastställa de rutiner som krävs för att säkra verksamhetens kvalitet.³ Om en vård- eller omsorgsverksamhet använder hund i sitt arbete inkluderas dessa insatser i det systematiska kvalitetsarbetet. Det innebär att alla tänkbara risker identifieras och att rutiner och processer för att förebygga dessa risker tas fram och dokumenteras.

¹ Se 1, 8, 10 och 11 §§ AFS 2001:1.

² 3Se 3 kap. 1 § andra stycket SOSFS 2011:9 och 10 – 11 §§ AFS 2001:1.

³ Se 4 kap. 4 § SOSFS 2011:9.

Det finns många olika risker att ta hänsyn till när en hund används, till exempel allergi och annan överkänslighet, smitta och smittspridning eller fysiska skador. Även hundrädsla kan utgöra en risk som de verksamhetsansvariga behöver beakta. För varje vård- och omsorgssituation krävs en riskanalys.

Vårdhygien

Tillräcklig vårdhygienisk kompetens hos vårdgivare och personal är grundläggande för att kunna förebygga och förhindra smittspridning. Vårdhygien är ett samlingsbegrepp för åtgärder som förebygger att vårdrelaterade infektioner (VRI) uppstår och sprids inom sjukvården, tandvården och omsorgen.

I Sverige regleras vårdhygieniskt arbete huvudsakligen inom ramen för god hygienisk standard som är en del av god kvalitet i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL. I god hygienisk standard ingår att vårdgivare behöver ha tillgång till vårdhygienisk kompetens, krav på vårdgivare när det gäller exempelvis lokaler och utrustning samt organisation, planering och rutiner som är anpassade för att förebygga smittspridning.⁴ Vårdhygienheterna stödjer och guidar vårdgivarna i deras patientsäkerhetsarbete och ger råd och rekommendationer om hur utbrott ska förebyggas och begränsas inom regionernas och kommunernas vård- och omsorgsverksamheter.⁵

Enligt SOSFS 2011:11 ska vårdgivare och de som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS utöva egenkontroll.⁶ Det är viktigt att utvärdera och lokalt kontrollera insatserna för att kunna utveckla och förbättra arbetet med hund. I uppföljningen ingår både att följa upp rutinerna för verksamheten och att sedan återföra resultatet till alla berörda. Egenkontrollen är också en grund för den tillsyn som görs av flera myndigheter.

⁴ Se proposition 2005/06:50 Strategi för ett samordnat arbete mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade infektioner, s. 28.

⁵ Se Hedin G. Vårdhygien-Vårdrelaterade infektioner och antibiotikaresistens: Liber AB; 2020.

⁶ Se 5 kap. 2 § SOSFS 2011:9.

Ordförklaringar och förkortningar

Egenkontroll	<p>Verksamhetens egna insatser för att säkerställa kvaliteten i det egna arbetet.</p> <p>Enligt 2 kap. 1 § SOSFS 2011:9: <i>Systematisk uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten samt kontroll av att den bedrivs enligt de processer och rutiner som ingår i verksamhetens ledningssystem.</i></p> <p>Enligt 26 kap. 19 § miljöbalken: <i>Den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön skall fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar.</i></p>
Ekipage	<p>En hund och dess förare som tillsammans genomgått utbildning för de uppgifter hunden ska utföra inom en vård- eller omsorgsverksamhet.</p>
Enskild	<p>En person som får insatser med hund inom en vård- eller omsorgsverksamhet. Det innefattar såväl patienter inom hälso- och sjukvården som personer, vilka får insatser i ordinärt eller särskilt boende efter beslut enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL, eller LSS.</p>
EHEC/VTEC	<p>Tarmbakterier (<i>E. coli</i>) som kan orsaka svår diarré sjukdom.</p>
ESBL	<p>Tarmbakterier vilka kan bilda speciella enzymer, s.k. <i>extended spectrum betalactamases</i>, som ger bakterierna en utökad resistens mot antibiotika.</p>
Epizooti	<p>En allvarlig smittsam djursjukdom enligt Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2023:15) om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar, som kan utgöra ett hot mot människor eller djurs hälsa.</p>
Hund i vård och omsorg	<p>En typ av tjänstehund som används inom en vård- eller omsorgsverksamhet och som arbetar med flera enskilda personer. Det finns flera olika benämningar till exempel vårdhund eller terapihund.</p>

Ledningssystem	System för att fastställa principer för ledning av verksamheten (se SOSFS 2011:9). Vårdgivaren eller den som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS ska ansvara för att det finns ett ledningssystem för verksamheten och med stöd av ledningssystemet planera, leda, kontrollera, följa upp och förbättra verksamheten, samt ange hur uppgifterna som ingår i arbetet med att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra kvaliteten är fördelade i verksamheten.
MRSA	Meticillinresistent <i>Staphylococcus aureus</i> . Bakterie med resistens mot flertalet viktiga antibiotika.
MRSP	Meticillinresistent <i>Staphylococcus pseudintermedius</i> . Bakterie med resistens mot flertalet, eller alla antibiotika som används till hund.
Risk	Möjlighet att en negativ händelse ska inträffa (Socialstyrelsens termbank).
Risikanalys	Systematisk identifiering och bedömning av risker i visst sammanhang (Socialstyrelsens termbank).
Riskhantering	Identifiering, analys, bedömning och åtgärdande av orsaker som skapar risker för satsningens genomförande (Socialstyrelsens termbank).
Systematiskt arbetsmiljöarbete	System för riskbedömning och kontinuerligt förbättringsarbete avseende arbetsmiljön Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2001:1) om systematiskt arbetsmiljöarbete.
Vektor	Ordet vektor används som regel för att beskriva exempelvis fästingar eller myggor som överför smitta mellan däggdjur. Uttrycket passiv vektor används när smitta som överförs genom att bakterier, virus eller svampar finns på ytan av ett föremål, eller på djur och människors hud.
Zoonos	Infektion som kan överföras mellan djur och människa genom direktkontakt, indirekt via livsmedel, miljösmitta eller via vektorer som myggor och fästingar.

Regelverk för kvalitet och säkerhet

Det har blivit allt vanligare att hundar används inom vård- och omsorgsverksamheter, framförallt inom äldreomsorgen. När en vård- eller omsorgsverksamhet börjar använda hund som en del av verksamheten är det viktigt att det sker med hänsyn till gällande regler och till de enskildas individuella behov. Verksamhetens ansvar för ett systematiskt kvalitetsarbete gäller även i de fall ekipaget hyrs in eller på annat sätt kontrakteras av verksamheten.

Flera olika regelverk är tillämpliga vid verksamhet med hund, bland annat när det gäller patientsäkerhet, arbetsmiljö, djurskydd, smittskydd, miljö- och hälsoskydd. Vårdgivare och de som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS behöver beakta olika aspekter av kvalitet och säkerhet. Det rör sig om säkerhet för såväl den enskilde som för personal och andra personer som kan komma att vistas i eller besöka verksamheten. Det finns även speciella kvalitets- och säkerhetsaspekter för verksamheten utifrån hundens perspektiv, bland annat när det gäller den plats där hunden vistas.

Den som bedriver verksamheten har det yttersta ansvaret för kvalitets- och säkerhetsfrågorna. I det ansvaret ingår att kvalitetssäkra arbetet med hund, inkluderande uppföljning och utvärdering av resultaten av insatserna. Den som är ansvarig för en vård- eller omsorgsverksamhet behöver veta vilka regelverk som gäller för att arbeta med hundar. I de följande avsnitten beskrivs krav som gäller säkerhet för den enskilde, arbetsmiljö, djur- och smittskydd respektive hälsoskydd enligt miljöbalken.

Krav på systematiskt kvalitetsarbete

Enligt HSL ska hälso- och sjukvårdsverksamhet bedrivas så att kraven på en god vård uppfylls. Det innebär bland annat att vården ska vara av god kvalitet och med en god hygienisk standard.⁷ Insatser inom socialtjänsten och verksamhet enligt LSS ska vara av god kvalitet.⁸

I patientsäkerhetslagen (2010:659), PSL, anges att vårdgivaren ska planera, leda, kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att kravet på god vård i HSL upprätthålls.⁹

Som komplement till lagens krav på ett systematiskt kvalitetsarbete finns Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Föreskrifterna är

⁷ Se 5 kap. 1 § HSL.

⁸ Se 3 kap. 3 § SoL och 6 § LSS.

⁹ Se 3 kap. 1 § PSL.

gemensamma för hälso- och sjukvård, tandvård, socialtjänst och verksamheter enligt LSS.

Ledningssystemet ska användas för att:

- systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet, och
- planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten.¹⁰

Kraven innebär bland annat att:

- fortlöpande bedöma om det finns risk för att händelser skulle kunna inträffa som kan medföra brister i verksamhetens kvalitet¹¹, och
- för varje aktivitet utarbeta och fastställa de rutiner som behövs för att säkerställa verksamhetens kvalitet.¹²

Till stöd för tillämpningen av SOSFS 2011:9 finns en handbok¹³.

Om en hund används inom en vård- eller omsorgsverksamhet inkluderas den insatsen i verksamhetens systematiska kvalitetsarbete. Detta innebär att alla tänkbara risker ska identifieras och rutiner för att förebygga riskerna utarbetas och dokumenteras.

Arbetsmiljö

Syftet med arbetsmiljölagen (1977:1160) är att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet samt att uppnå en god arbetsmiljö för alla arbetstagare. Arbetsgivaren är skyldig att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagare utsätts för ohälsa eller olycksfall i arbetet.

Arbetsmiljöverkets föreskrifter AFS 2001:1 förtydligar att arbetsgivaren måste planera och ta hänsyn till fysiska, organisatoriska och sociala förhållanden i sitt arbetsmiljöarbete.¹⁴ Exempel på fysiska faktorer kan vara om en arbetstagare är allergisk mot pälsdjur och exempel på organisatoriska och sociala faktorer kan vara om en arbetstagare känner rädsla för hundar.

I det systematiska arbetsmiljöarbetet ingår att arbetsgivaren ska undersöka arbetsförhållanden, bedöma risker, vidta åtgärder och kontrollera genomförda åtgärder. Arbetsgivaren ska ge arbetstagarna och skyddsombuden möjlighet att medverka i det systematiska

¹⁰ Se 3 kap. 1 och 2 §§ SOSFS 2011:9.

¹¹ Se 5 kap. 1 § SOSFS 2011:9.

¹² Se 4 kap. 4 § SOSFS 2011:9.

¹³ Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete – Handbok för tillämpningen av föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

¹⁴ Se 3 § AFS 2001:1.

arbetsmiljöarbetet. Varje år ska arbetsgivaren följa upp och dokumentera det systematiska arbetsmiljöarbetet.¹⁵

Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2018:4) om smittrisker – tar upp smittämnen som arbetsmiljörisk i arbetet. Här anges bland annat att arbetsgivaren ska göra en riskbedömning av smittriskerna i arbetet och planera arbetet så att dessa risker är så låga som möjligt.¹⁶

Djurskydd

Enligt djurskyddslagen (2018:1192) ska djur i Sverige behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Djuren får inte heller bli överansträngda, vilket även gäller för hundar som används inom vård- och omsorgsverksamheter.

När hund används i en vård- eller omsorgsverksamhet kan en rad specialsituationer uppstå. Jordbruksverket tillhandahåller föreskrifter¹⁷ som gäller all typ av hundhållning. Nedan berörs endast de regler som generellt kan appliceras på hundar i vård och omsorg.

Personer som hanterar eller håller hundar är skyldiga att ta reda på vilka krav som ställs för att hunden i alla lägen ska få en djurskyddsmässigt acceptabel tillvaro. För hundar som ska användas inom vård och omsorg innebär det dessutom att man behöver kartlägga riskerna för sjukdom. Det gäller t.ex. risker vid exponering för läkemedel och smittämnen, samt risker för skador som kan uppkomma hos hunden i kontakt med den enskilde eller i de lokaler där hunden vistas. Hunden bör med andra ord inte lämnas ensam med barn eller vuxna som på något sätt, medvetet eller ovetet, kan tänkas skada hunden.¹⁸

Hundarnas förvaringsutrymmen ska vara utformade så att hunden kan bete sig naturligt och inte utsätts för onödig stress. Måttkrav avseende förvaringsutrymmen för hundar av olika storlekar finns i Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2020:8) om hållande av hundar och katter. Dessa måttkrav gäller för förvaring i box, men kan också appliceras på förvaring i ett vanligt rum. I tabellen nedan anges de minsta ytor som ett förvaringsutrymme måste ha. Takhöjden i ett förvaringsutrymme ska vara anpassad så att skötseln av djuren och förvaringsutrymmet kan utföras utan svårigheter. Takhöjden ska dessutom ge förutsättningar för att ventilationen i utrymmet ska kunna fungera ändamålsenligt.

¹⁵ Se 11 § AFS 2001:1.

¹⁶ Se 6 och 7 §§ AFS 2018:4.

¹⁷ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8) om hållande av hundar och katter saknr L102.

¹⁸ Se 2 kap. 1 § djurskyddslagen.

Tabell 1. Krav på yta för hundar med olika mankhöjd

Mankhöjd på Hunden	Par- eller grupphållning		
	Ensam hund	Den största Hunden	För varje ytterligare hund ska golvarean ökas med *
< 25 cm	2	2	1
25-35 cm	2	2	1,5
36-45 cm	2,5	2,5	1,5
46-55 cm	3,5	3,5	2
56-65 cm	4,5	4,5	2,5
> 65 cm	5,5	5,5	3

Källa: SJVFS 2020:8 *För varje ytterligare hund som läggs till adderas arean (m²) enligt den rad som motsvarar denna hunds mankhöjd.

Den tid man som längst får hålla en hund i en bil då bilen står stilla är tre timmar i samband med en transport. Bilen bedöms inte som en lämplig/tillåten förvaringsplats att ha sin hund på då man exempelvis arbetar. Det är viktigt att tänka på att en transport inte avslutas förrän djuret lastas av på bestämmelseorten. Bestämmelseorten är den plats där djuret lastas ur och förvaras under minst 48 timmar. Hunden får alltså förvaras maximalt tre timmar i bilen när den står stilla och det ska ha gått minst 48 timmar mellan transporterna för att en ny tre timmars period ska kunna nyttjas. Det är inte heller tillåtet att lämna hunden utan tillsyn om temperaturen i bilen kan befaras överstiga +25 °C eller understiga -5 °C.¹⁹

I förvaringsutrymmet ska hunden ha tillgång till en ren, torr och mjuk plats där den kan ligga ned i naturlig ställning. Den ska även ha fri tillgång till dricksvatten och utfodras dagligen i tillräcklig omfattning. Förvaringsutrymmet ska ha fönster för dagsljusinsläpp och utrymmet ska också vara enkelt att rengöra och vid behov desinficera.

Hundar i vård och omsorg behöver, liksom andra hundar, få sitt behov av social kontakt, mental stimulans, rörelse, tillräckligt med vila och upprätthållande av värmebalans tillgodosett, oavsett om de är i tjänst eller inte. Tillsyn av hunden ska ske minst två gånger dagligen. Hunden ska också regelbundet rastas med hänsyn till ålder, rörelsebehov och hälsotillstånd. Hur ofta hunden behöver rastas beror på det individuella behovet och kan inte anges som en fast tidsangivelse. Däremot finns det ett allmänt råd som säger att hundar bör rastas regelbundet minst var sjätte timme dagtid.²⁰

¹⁹ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:7) om transport av levande djur saknr L5.

²⁰ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8) om hållande av hundar och katter saknr L102.

Vid arbete med hund behöver ett system för riskbedömning finnas och en plan upprättas för åtgärder vid avvikelser från planen. Smittskyddsåtgärder blir i detta fall också en del av djurskyddet. Hundar inom vård och omsorg ska, precis som andra djur, ges nödvändig vård om de visar tecken på sjukdom eller skada. Om hunden har behov av det, ska veterinär anlitas.²¹ Med tanke på hundens arbetsuppgifter blir det extra viktigt att i ett tidigt skede utreda eventuella tecken på infektionssjukdom. Om hunden är sjuk bör den inte arbeta förrän den tillfrisknat – det gäller oavsett om hunden får någon behandling (t.ex. antibiotika) eller inte.

En fysiskt och psykiskt välmående hund gör sannolikt alltid ett bättre jobb. Då hunden också vistas i en offentlig miljö är det än mer angeläget att den hanteras enligt hög djurskyddsmässig standard.

Smittskydd

Flera smittsamma sjukdomsagens är zoonoser, se avsnittet om zoonoser. Zoonoser är infektioner som kan infektera både djur och människor. Det innebär att smittan kan överföras från djur till människa men också det omvända, från människa till djur. I smittskyddslagen (2004:168) SML och i smittskyddförordningen (2004:255) regleras i princip alla smittsamma sjukdomar som kan överföras till och mellan människor. Lagstiftningen berör ett antal nationella, regionala och kommunala myndigheter. Dessa myndigheter har också att ta hänsyn till de bestämmelser om smittskyddsåtgärder som rör djur, livsmedel eller andra objekt, men som finns i annan lagstiftning.

Samhällets så kallade personrelaterade smittskyddsarbete handlar om att tillgodose befolkningens behov av skydd mot spridning av smittsamma sjukdomar och att ha en beredskap för smittskyddsåtgärder som riktar sig till människor. Smittskyddsarbetet regleras framför allt av smittskyddslagen, som kompletteras av smittskyddförordningen (2004:255). Dessutom regleras vissa aspekter på smittskyddet i särskilda föreskrifter, t.ex. i Folkhälsomyndighetens föreskrifter (HSLF-FS 2015:10) om smittspårningspliktiga sjukdomar och Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2015:10) om basal hygien i vård och omsorg.

När det gäller smitta hos djur finns det flera olika lagstiftningar som kan vara aktuella. Det finns vissa särskilt allvarliga djursjukdomar som kallas för epizootier. Det är normalt sådana sjukdomar som inte finns i Sverige i dag. Ett utbrott av en epizooti kan vara ett hot både mot människors och djurs hälsa. Ett exempel är rabies, som är en dödlig sjukdom för både människor och djur. Epizootilagen (1999:657) reglerar dessa sjukdomar. Salmonella hos djur regleras av Zoonoslagen (1999:658). När det gäller andra smittsamma sjukdomar eller agens hos djur kan Jordbruksverket, om det är

²¹ Se 4 kap. 1 § djurskyddslagen.

nödvändigt, fatta beslut om provtagning, smittspårning och hantering med stöd av lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. I vissa fall kan även kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder fatta motsvarande beslut för hundar och andra sällskapsdjur med stöd av miljöbalken.

Hundar som har en klinisk infektion med MRSA eller MRSP omfattas av särskilda krav²² enligt Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2013:14) om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen. Samma föreskrift innehåller också krav²³ på särskilda hygienregler för besöksverksamheter, dit vård- och terapihundar räknas.

Smittskyddsarbetets organisation

Regionerna ansvarar för smittskyddet inom det egna området²⁴. I varje region finns en smittskyddsläkare med myndighetsutövande funktion²⁵. Smittskyddsläkaren har ett samlat ansvar för smittskyddsarbetet inom sin region²⁶.

I smittskyddslagstiftningen anges även krav som gäller behandlande läkare, exempelvis när det gäller smittspårning²⁷ och rapportering av anmälningspliktiga sjukdomar till smittskyddsläkaren och till Folkhälsomyndigheten²⁸. I samband med en allmänfarlig sjukdom ska behandlande läkare också besluta om förhållningsregler till enskilda²⁹.

Veterinärer, liksom miljö- och hälsoskyddsnämnder, ska utan dröjsmål underrätta smittskyddsläkaren om iakttagelser som kan vara av betydelse för smittskyddet.

Hälsoskydd

Det regelverk som utgör grunden för arbetet med hälsoskyddsfrågor är miljöbalken. Denna lagstiftning syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer kan leva i en hälsosam och god miljö. Förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd anger regler för att förebygga olägenheter för människors hälsa. Den berör bland annat hantering av hundar och lokaler. För att undvika allergi och smittspridning är det viktigt att det finns rutiner för när hundarna är i lokalerna som till exempel hygien- och städrutiner, liksom rutiner för ventilation. De verksamhetsansvariga ska själva, genom så

²² Se 16 – 26 §§ SJVFS 2013:14.

²³ Se 9 – 12 §§ SJVFS 2013:14.

²⁴ Se 1 kap.8 § SML.

²⁵ Se 1 kap. 9 § SML.

²⁶ Se 6 kap 1 § SML.

²⁷ 3 kap. 4 § SML.

²⁸ 2 kap. 5 § SML.

²⁹ 4 kap. 2 § SML.

kallade egenkontroll, kunna visa att de följer miljöbalken i sitt arbete. Miljöbalken gäller parallellt med flera andra lagstiftningar avseende lokaler och verksamheter för såväl hälso- och sjukvården, socialtjänsten och verksamheter inom LSS.

Swedish Standards Institute

Swedish Standards Institute, SIS har tagit fram en standard om utbildning för insatser med hundar som benämns ”Vårdhundsteam inom äldreomsorg, demensvård och rehabilitering för vuxna efter förvärvad hjärnskada – Krav på utbildning” (SS 8760000/2013). Standarden tar upp grundförutsättningar som verksamheter, för att bli certifierade, behöver ha på plats såsom att syfte med att använda hund är tydligt och att arbetet bedrivs enligt en fastställd plan. För att insatser med hund ska ske säkert och vara av god kvalitet är det viktigt att hunden har lämpliga egenskaper och att den är utbildad tillsammans med sin förare. Hunden och föraren utgör således ett så kallat ekipage. Det finns olika utbildningar för ekipagen men hittills är denna utbildning den endast som är standardiserad. Standarden avser begreppet vårdhund och enbart inom de i titeln nämnda verksamhetsområdena.

Anmälan till tillsynsmyndighet

I vissa situationer ska anmälan till berörd tillsynsmyndighet göras. Läs mer om tillsynsmyndigheter på sidan 25.

Anmälningspliktig verksamhet

Verksamhet med vård- och terapihund i vård och omsorg är en sådan besöksverksamhet som ska anmälas till länsstyrelsen enligt Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2013:14) om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien med mera för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen.³⁰

Anmälan enligt lex Maria och lex Sarah

Alla vårdgivare har en skyldighet att anmäla händelser, som har medfört eller hade kunnat medföra en allvarlig vårdskada, till Inspektionen för vård och omsorg, IVO.³¹ Denna regel kallas lex Maria.

IVO har tagit fram föreskrifter som kompletterar kraven om Lex Maria i PSL. Där finns bland annat bestämmelser om vem som ska anmäla och hur en anmälan ska göras.³²

Motsvarande skyldighet finns även för den som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS att rapportera om missförhållanden.³³ Detta kallas lex Sarah och där har Socialstyrelsen tagit fram föreskrifter³⁴ som kompletterar kraven i SoL och LSS.

Enligt lex Sarah ska

- den som fullgör uppgifter inom socialtjänsten eller enligt LSS genast rapportera missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden till den som bedriver verksamheten³⁵
- den som bedriver verksamheten utreda och avhjälpa eller undanröja det rapporterade missförhållandet utan dröjsmål³⁶
- den som bedriver verksamheten, om det visar sig att missförhållandet är allvarligt, snarast anmäla det till IVO³⁷

³⁰ Se 12 § SJVFS 2013:14.

³¹ Se 3 kap. 5 § PSL.

³² Se Inspektionen för vård och omsorgs föreskrifter (HSLF-FS 2017:41) om anmälan av händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en allvarlig vårdskada (lex Maria).

³³ Se 14 kap. 3 § SoL och 24 b § LSS.

³⁴ Se Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:5) om lex Sarah.

³⁵ 14 kap. 3 § SoL, 24 b § LSS.

³⁶ Se 14 kap. 6 § SoL och 24 e § LSS.

³⁷ Se 14 kap. 7 § SoL och 24 f § LSS.

Anmälan om arbetsskada

Vid allvarligt olycksfall eller tillbud på arbetsplatsen ska arbetsgivaren – utan dröjsmål – underrätta Arbetsmiljöverket om dödsfall eller svårare personskada som har inträffat i samband med arbetets utförande. Detsamma gäller vid skador i samband med arbete som drabbat flera arbetstagare samtidigt och om tillbud som inneburit allvarlig fara för liv och hälsa.³⁸

Djurskyddsanmälan

Vid misstanke om brott mot svensk djurskyddslagstiftning görs anmälan till länsstyrelsen i respektive län enligt djurskyddslagen (2018:1192).³⁹

Beslut om omhändertaganden av hund

Enligt 9 kap. 5 § i djurskyddslagen ska länsstyrelsen besluta att ett djur ska omhändertas om

1. djuret otillbörligt utsätts för lidande och detta inte rättas till efter tillsägelse av kontrollmyndigheten,
2. ett beslut om föreläggande som har meddelats enligt 8 kap. 9 § inte följs och beslutet är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt, eller
3. ett beslut om djurförbud enligt 9 kap. 1 § eller ett beslut om avveckling av djurinnehav enligt 9 kap. 3 § inte följs.

Enligt 9 kap. 6 § i djurskyddslagen ska Länsstyrelsen eller Polismyndigheten besluta att omedelbart omhänderta ett djur om det är utsatt för lidande och om

1. det bedöms vara utsiktslöst att lidandet för djuret blir avhjälpd,
2. ägaren till djuret är okänd eller inte kan nås, eller
3. det i övrigt bedöms vara absolut nödvändigt från djurskyddssynpunkt.

Enligt 11 § lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter (samt förordningen (2007:1240) om tillsyn över hundar), får länsstyrelsen eller polismyndigheten *för att hindra att en hund orsakar skada eller avsevärd olägenhet, om inte andra, mindre ingripande åtgärder anses tillräckliga, besluta att den skall omhändertas*. Ett sådant omhändertagande kan alltså bara bli aktuellt om inte andra åtgärder anses tillräckliga.

³⁸ Se 3 kap. 3 a § arbetsmiljölagen.

³⁹ 8 kap. djurskyddslagen.

Bedömning av risker

Det finns flera olika risker som de verksamhetsansvariga måste ta hänsyn till när en hund används inom en vård- eller omsorgsverksamhet. Detta avsnitt innehåller exempel på vanliga risker som alltid är viktiga att beakta, men utgör inte en fullständig genomgång av de risker som kan föreligga. Det är upp till varje verksamhet att bedöma vilka risker som föreligger hos dem. Avsnittet ger också några exempel på förebyggande åtgärder, men utgör inte en checklista för verksamhetens kvalitetsarbete.

Det är av vikt att varje verksamhet gör en bedömning av de risker som kan vara aktuella med tanke på

- verksamhetens art
- de personer som vistas där eller kommer dit tillfälligt
- de lokaler och den utrustning som finns.

Vid förändringar, till exempel om verksamheten eller personalgruppens sammansättning ändras, behöver det göras en ny riskbedömning, enligt arbetsmiljölagstiftningen och ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. När verksamheten saknar kompetens för att göra dessa riskbedömningar är det viktigt att den som är ansvarig ser till att sådan kompetens tillförs.

En utgångspunkt för en säker hälso- och sjukvård och en god omsorg är att vårdgivare och de som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS kan erbjuda en alternativ verksamhet utan hund, för den som av någon anledning inte kan ha direkt eller indirekt kontakt med hund.

Allergi – ett vanligt problem

De mest frekventa kroniska sjukdomarna hos människa är överkänslighet och allergier av olika slag. Den allra vanligaste orsaken till året-runt-allergi är allergi mot hund och katt. Det som framkallar reaktioner är olika substanser, så kallade allergener, som frigörs från djuren och som kan spridas och lagras i deras omgivning. Sådana allergiframkallande ämnen kan leda till inflammatoriska reaktioner i huden (t.ex. nässelutslag), ögonen (konjunktivit), näsan (rinit) och i nedre luftvägarna (astma).⁴⁰

⁴⁰ Newson RB, van Ree R, et al. Geographical variation in the prevalence of sensitization to common aeroallergens in adults: the GA²LEN survey. *Allergy* 2014; 69:643-651.

Alla hundar kan orsaka allergi

Alla hundraser producerar allergener som kan ge upphov till allergi. Det finns med andra ord inte några allergisäkra hundar.⁴¹

Allergiska reaktioner vid indirekt hundkontakt

Hemma hos hundägare finns stora mängder av hundens allergener, som kan bidra till både allergiska sjukdomar och/eller överkänslighet. De finns på kläder, andra textilier etc. och kan därigenom spridas till andra lokaler. Personer med allergi kan därigenom riskera att ofrivilligt bli utsatta för indirekt hundkontakt. Det innebär att de kan få allergiska symtom utan att själva faktiskt ha träffat hunden.

Allergibegränsande åtgärder

De personer som är mest känsliga kan drabbas av uttalade symtom som till exempel astma. Det är därför angeläget att minska mängden av hundallergener i offentliga miljöer.

Det är svårt att helt kunna sanera allergener från hundar – även när själva källan till substansen är borta. Mängden allergen påverkas också av hur lokalen ser ut vad gäller textilier, mattor, stoppade möbler med mera. Även lokalens ventilation har betydelse.

Det är viktigt att hålla förekomsten av allergen på en så låg nivå som möjligt i lokalerna. Därför behöver bland annat materialval och rutiner för rengöring, tvätt och städning anpassas så att förekomsten av hundallergen minimeras. Det är också viktigt att överväga möjligheterna att begränsa vilka utrymmen hunden ska ha tillträde till.

Smitta och smittspridning

Vid kontakt mellan hund och människa finns risker för överföring av vissa smittämnen som kan orsaka sjukdom hos såväl människa som hund (se avsnittet om zoonoser nedan).

Hundar kan även fungera som så kallade passiva vektorer, det vill säga föra vidare människors bakterier och virus, till exempel calicivirus (vinterkräksjuka) genom att tillfälligt bära dem på sin hud och päls. Det är viktigt att vara medveten om dessa risker och arbeta förebyggande för att förhindra att smitta överförs när en hund ska arbeta i en vård- eller omsorgsverksamhet.

⁴¹ Vredegoor Doris W, Willemsse Ton, et al. Can f l levels in hair and homes of different dog breeds: Lack of evidence to describe any dog breed as hypoallergenic. J Allergy Clin IMMUNOL October 2012.

Bedömningen avseende smittrisker omfattar liksom övrig riskbedömning, hundekipaget och de personer inom verksamheten som kommer i kontakt med hund och förare.

Zoonoser – smitta mellan djur och människa

Zoonoser är sjukdomar eller smittämnen som kan infektera både djur och människor. Infektion kan ske genom direktkontakt, indirekt via föremål eller indirekt via livsmedel, miljö eller vektorer. Om en överföring av ett smittämne leder till infektion eller sjukdom hos antingen människa eller djur beror på vilket smittämne det är men också på individuella faktorer hos den enskilda individen. En del smittämnen är mer benägna att orsaka sjukdom hos människa än hos djur, andra smittämnen orsakar endast i undantagsfall infektionssymtom eller annan sjukdom hos människa. En individ som bär på ett smittämne men själv inte visar några tecken på sjukdom kan ändå överföra smitta till en annan individ.

Flera zoonoser hos människor är anmälningspliktiga⁴², till exempel Psittakos (Papegojsjuka) och sorkfeber. Vissa zoonoser hos djur är också anmälningspliktiga enligt Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen.⁴³

Smittvägar

Liksom övrig smittspridning i vårdmiljöer är den vanligaste smittvägen mellan hund och människa kontaktsmitta och överföringen av smittämnen kan ske genom direkt eller indirekt kontakt.

Vid direkt kontaktsmitta överförs smittämnet direkt mellan två individer (utan mellanled), exempelvis vid kontakt med en sårinfektion. Den indirekta kontaktsmittan innebär att smittan överförs via ett föremål eller via händerna.

Smittförebyggande åtgärder

Det är viktigt att upprätthålla en god hygien för att minska risken för smittspridning till, men även från hund i egenskap av möjlig passiv vektor (miljösmitta) kopplat till bristande vårdhygienrutiner. Det behöver därför finnas rutiner för städning, rengöring och desinfektion som är anpassade för att förebygga risk för smittspridning. Förebyggande åtgärder mot smitta inkluderar också att det finns etablerade rutiner för i vilka situationer hunden inte ska ha kontakt med enskilda eller med personal, i vilka utrymmen hunden kan vistas samt omvänt i vilka utrymmen hunden inte ska vistas.

⁴² Se bilaga till SML och smittskyddsförordningen.

⁴³ Se 3 kap. SJVFS 2021:10.

Verksamhetens hygienrutiner kan behöva ses över för att identifiera om de behöver anpassas till situationer där det finns en hund.

Det är särskilt viktigt att göra en individuell bedömning avseende risken för smittspridning från personer som har ett känt eller misstänkt bärarskap av till exempel MRSA eller ESBL. Om det inom en verksamhet pågår ett smittutbrott med pågående smittspridning kan det vara lämpligt att hundekipaget tillfälligt avstår från att besöka verksamheten. Verksamhet med hund behöver alltså ingå i vårdenhetens beredskapsplaneringar där rutiner för vilka åtgärder som ska vidtas vid utbrott av smitta beskrivs.

Vidare behöver verksamhet med hund ingå i planering och rutiner för patientgrupper där särskilda smittskyddsåtgärder är aktuella, såsom för personer med nedsatt immunförsvar.

Det är inte lämpligt att hundar arbetar om de misstänks bära på, eller bär på en infektion som kan överföras till människor genom direkt, eller indirekt kontakt. En veterinärundersökning av den enskilda hunden är en förutsättning för en bedömning av när smittriskerna bedöms upphöra och om det är lämpligt att hunden besöker verksamheten. Basala, förebyggande åtgärder mot bärarskap av hudparasiter, som exempelvis fästingar, bör ingå. Hundar som har vistats utanför Sverige bör bedömas utifrån vilka smittrisker detta kan innebära.

Verksamhet med vård- och terapihundar inom vård och omsorg faller inom begreppet besöksverksamhet och omfattas av Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2013:14) om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen. Det innebär bland annat att djurhållaren har ett ansvar att medverka till besöksregler som syftar till att minska risken för att smitta överförs mellan djur och människor. Besöksreglerna ska vara anpassade till vilken typ av verksamhet det handlar om samt till de som deltar i verksamheten. Djurhållaren ska informera alla som deltar i verksamheten om dessa besöksregler.⁴⁴

I Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om smittrisker finns krav på att arbetsgivaren ska förebygga risker för att arbetstagare blir infekterade av smittämnen eller varaktiga bärare av smittämnen på grund av sitt arbete.⁴⁵ Arbetsgivaren ska vidta förebyggande åtgärder på arbetsplatsen för att undvika att smittämnen sprids och se till att arbetstagare kan hålla en god handhygien.⁴⁶

I HSL anges att vården ska vara av god kvalitet och hålla en god hygienisk standard.⁴⁷ Det innebär att vårdens organisation och planering, samt lokaler och utrustning, ska vara ändamålsenliga i ett vårdhygieniskt perspektiv.

⁴⁴ Se 9 – 12 §§ SJVFS 2013:14.

⁴⁵ Se 1 § AFS 2018:4.

⁴⁶ Se 7 och 9 §§ AFS 2018:4.

⁴⁷ Se 5 kap. 1 § 1 HSL.

Kraven i HSL om vård av god kvalitet och god hygienisk standard gäller även personalens kunskaper i vårdhygien samt krav på tillgång till vårdhygienisk expertis.⁴⁸

Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2015:10) om basal hygien i vård och omsorg gäller för alla verksamheter inom hälso- och sjukvård. De gäller även för verksamheter inom tandvård och vid arbetet inom hemtjänst, särskilda boenden och vissa LSS-boenden. I dessa föreskrifter anges de krav som ställs på vård och omsorgspersonal som arbetar med patienter och enskilda när det gäller handhygien och att använda arbetskläder, skyddshandskar och skyddskläder för att förhindra smittspridning och vårdrelaterade infektioner.

Vidare har Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:44) om smittförebyggande åtgärder i vissa verksamheter enligt SoL och LSS. Syftet med föreskrifterna är att stärka verksamheternas förutsättningar att förebygga och förhindra smitta och smittspridning i allmänhet och därigenom bidra till insatser av god kvalitet. Föreskrifterna anger tre huvudsakliga krav; att det finns rutiner i verksamheten för att förebygga och förhindra smittspridning⁴⁹, att det görs riskanalyser⁵⁰ och att personalen får utbildning och fortbildning i basal hygien och hur man förebygger och förhindrar smitta och smittspridning i verksamheten⁵¹.

Fysiska skador

När ett beslut tas att använda hund inom en vård- eller omsorgsverksamhet får det inte innebära någon risk för fysiska skador för vare sig enskilda, personal eller för personer som är under utbildning och/eller gör sin praktik i verksamheten. Det får heller inte innebära några fysiska risker för besökare eller andra som tillfälligt kan vistas i verksamheten.

Vårdgivare och de som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS har ett ansvar för att identifiera eventuella risker och vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga olycksfall. Exempel på risker kan vara bett av hund eller fallolyckor orsakade av hunden själv eller av hundens tillbehör som placerats olämpligt.

Inte heller hunden ska behöva riskera att drabbas av skada, genom olyckshändelse eller genom aggressivt beteende, från en enskild eller personal. Hunden får inte heller på annat sätt påverkas negativt genom sin närvaro och medverkan i verksamheten.

⁴⁸ Se prop. 2005/06:50 s. 28.

⁴⁹ Se 3 § HSLF-FS 2022:44.

⁵⁰ Se 4 och 5 §§ HSLF-FS 2022:44.

⁵¹ Se 6 och 7 §§ HSLF-FS 2022:44.

Hundräddsla

Verksamhetens systematiska kvalitets- och arbetsmiljöarbete inkluderar en bedömning av organisatoriska och sociala förhållanden.

Att vara hundrädd kan innebära ohälsa. Vårdgivare och de som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS behöver därför planera så att den som är hundrädd inte riskerar att komma i oönskad kontakt med en hund. Även om ingen i verksamheten är hundrädd eller upplever obehag i dagsläget, kan situationen förändras i framtiden och en ny riskbedömning behöver då göras.

Annat att beakta

Det är viktigt att vårdgivare och de som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS bedömer eventuella psykosociala risker som det kan innebära att införa hund i verksamheten. Personer kan av olika skäl inte vilja komma i kontakt med hundar. En situation att beakta är om någon motsätter sig beslutet att införa hund och, som en följd av det, utsätts för kränkningar från övrig personal eller enskilda.

Det är nödvändigt att arbete med hund inom vård och omsorg inte innebär att resurser tas från den löpande verksamheten på ett sådant sätt att det medför en ökad arbetsbörda och stress för de arbetstagare som inte är direkt inblandade i arbetet med hunden men som på något sätt medverkar i aktiviteten. Lika viktigt är att verksamhet med hund inte medför att enskilda, som inte tar del av hundens insatser, får sämre vård eller omsorg.

Flera myndigheter med tillsynsansvar

Vårdgivare och de som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS är skyldiga att utöva egenkontroll. Det är själva utgångspunkten och grunden för den tillsyn som vissa myndigheter bedriver. När det gäller vård- och omsorgsverksamheter där hundar medverkar är det flera myndigheter som har ansvar för olika delar av tillsynen:

- Arbetsmiljöverket ansvarar för tillsynen av arbetsmiljön.
- Inspektionen för vård och omsorg, IVO, har tillsynsansvar när det gäller hälso- och sjukvård och dess personal, socialtjänst och verksamhet enligt LSS.
- Länsstyrelsen har kontrollansvar när det gäller djurskydd. Länsstyrelsen och länsveterinären har även ansvar och arbetsuppgifter när det gäller smittskyddet för hunden.
- Länsstyrelsen har kontrollansvar när det gäller kraven som berör vård- och terapihundar som räknas som en besöksverksamhet samt över kliniska fall av MRSA och MRSP hos hund.
- Kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken och livsmedelslagstiftningen.

Aktuell lagstiftning

Lagar och förordningar

Arbetsmiljölagen (1977:1160)

Arbetsmiljöförordningen (1977:1166)

Djurskyddslagen (2018:1192)

Djurskyddsförordningen (2019:66)

Epizootilagen (1999:657)

Epizootiförordningen (1999:659)

Förordningen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:1090)

Förordningen om provtagning på djur, m.m. (2006:815)

Förordningen (2007:1240) om tillsyn över hundar

Förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll

Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387)

Lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter

Lagen om provtagning på djur, m.m. (2006:806)

Miljöbalken

Patientsäkerhetslagen (2010:659)

Patientsäkerhetsförordningen (2010:1369)

Smittskyddslagen (2004:168)

Smittskyddsförordningen (2004:255)

Socialtjänstlagen (2001:453)

Socialtjänstförordningen (2001:937)

Zoonoslagen (1999:658)

Zoonosförordningen (1999:660)

Föreskrifter

AFS 2018:4, Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om smittrisker. Från 1 januari 2025, Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:10) om risker i arbetsmiljön.

AFS 2001:1, Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete. Från 1 januari 2025, Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:1) om systematiskt arbetsmiljöarbete – grundläggande skyldigheter för dig med arbetsgivaransvar.

HSLF-FS 2015:10, Folkhälsomyndighetens föreskrifter om smittspårningspliktiga sjukdomar.

HSLF-FS 2017:41, Inspektionen för vård och omsorgs föreskrifter om anmälan av händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en allvarlig vårdskada (lex Maria).

HSLF-FS 2022:44, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om smittförebyggande åtgärder i vissa verksamheter enligt SoL och LSS.

SJVFS 2013:14, Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen.

SJVFS 2019:7, Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om transport av levande djur.

SJVFS 2020:8, Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om hållande av hundar och katter.

SJVFS 2021:1, Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen.

SOSFS 2011:5, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om lex Sarah.

SOSFS 2011:9, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

SOSFS 2015:10, Socialstyrelsens föreskrifter om basal hygien i vård och omsorg.

Hundar i vård och omsorg (artikelnr 2024-7-9185) kan laddas ner från socialstyrelsen.se/publikationer.